

1925
"Hvorfor fejrer vi Hundreaarsfest
for den norske Udvandring" 5

FROM O. M. NORLIE
COLLECTION

Vi fejrer Hundreaarsfest forat ud-
trykke vor Glee og Taknemlighed for
alle de Goder og Velsignelser, der
har tilflydt os og vedbliver at til-
flyde os, som er Folge af Udvand-
ringen, og forat binde en Mindekrands,
ikke alene til dems Or som har været
Veiviser, Banebryder og Førgangsmænd,
men ogsaa til alle de gjæve Mænd og
Kvinder som, har været med i Rydnings-
og Byggearbeidet.

Det er under Erkjendelsen af den store
Gjæld, vi staar til Pionererne for dems
Heltemod, Fortagsomhed, Energi, Tro og
Framsyn, som de lagde for Dagen ved
at de løsro sig fra det Fjendte og
Kjært og begav sig ud paa ukjendte
og vildsomme Vee, forat søge sig
Hjem, at vi føler Trang til, ved dens
Festlighed, at mindes da og dems Gjær-
ning. Hundrede Aar ere nu forløbene si-
den "Skuffefolket" landede i Amerika,
og fordi de ligsom dannede Fors-
troppen af den store Skare af Norges

Sønner og Døtre, som i Løbet af alle disse Aar, har fulgt efter, er det ret og passende, at vi først og fremst mindes disse Vekingsætlinger, der i et lidet og skrøbeligt Høitid fristede Virad og Vort i Troen paa at, der hinsides det store Hav, laa ett Land, der tilbød det flittige og fortagsomme Arbeider en anderledes Belønning end dens, som hjemme i Norge, blev ham tildelt, i det Dage, og hvad dette angaar kan det vidst siges at, hverken de eller dens Efterfølgere, blev skuffede.

Lorat forståa Aarsagen til at Ud- vandringeren efterhaanden andtog det Omfang, den gjorde, maa man regne med den Kjendsgjerning, at der, efter Krigs- aarene, der endte i 1814, fulgte trænge og pinlige Tider, ikke alene i Norges men ogsaa i andre Lande, og disse haarde Tider vedblev, uden nogen større Bedring - for Norges Vedkompheds- heldt op til 1870.

I England, for Ex. gik der i de første Aar efter Krigen, store Skarer af arbeids-

dygtige Mænd, ledige, medens man af skaphenssyn, lod Børn og Kvinder udføre en stor del af Arbejdet i Fabrikkerne.

I Norge var det ikke netop Børkebrød, som under Krigsaarene, men der var Nød og Mangel i de mange Hjem, og Jordbrøget, ligesom meget andet, Rastede Lidel af sig. Den Mening, som undertiden er kommet til orde, at det var Trangen til mere Religionsfrihed, som mere end noget andet var Barsag til Udvandringen, er derfor, som ogsaa tidt er paapeget, usigtigt.

Hvordi mange af de første Udvandrere vare Kvekerer, er det ikke udelukket at Trangen til større Frihed og Uafhængighed, i det som ved-gaar Religionen, for Lisses Vedkommende, kunde vrent en medvirkende Barsag; men, i det Store og hele, var det hverken af religiøs eller politiske, men af økonomisk Hensyn at saa manged af det norske Folk i Aarnes Løb har budt Slegt, Venner og Fedreland Jorval,

förat friste Livet og Lykken ude i
den fjörne Vesten.

Som den mest fremstaaende Skikkelse
iblandt Udvandrerne fra Stavangerkan-
ten i 1825 og - uidentriol i hele Ud-
vandringens Historie, - staar Oleng
Peerson; hvis Levnetsløb, man i disse
Dage, udförligen og förstaelsesfuldt
har holdt paa med at gjendfortælle.

Naar jeg nevner denne mærkelege Per-
sonlighed her, er det hverken med Tan-
ken om ydderligere at kaste Lys over
hans Gjerning, eller förat föb ett
Kapittel til hans Livssaga.

Jeg har i det heletaget ikke til Hen-
sigst at nevne Navne eller give Be-
skrivelse af Personer, tiltrods förat
der er mange, som paa grund af den
fremskudte Stilling, de indtager og de
fortjenester, de har indlagt sig enten
paa det kulturelle, videnskabelige eller
politiske Omraade, gjør at de har
Kraav paa en saadan Opmerksomhed.

Naar der görs en Undtagelse med
Oleng Peerson og "Slepprefolket", er

det fordi de indtager en Særstilling
 paagrund af at man regner dems Af-
 reise fra Stavanger i 1825 som Begyn-
 delsen til Udvandringen fra Norge,
 og som omtrindt i en stadig Strøm
 har foregaaet lige op til idag.

Det er mere end hundrede Aar siden
 Oleg Peersson først satte sin Fod paa
 den amerikanske Jord; thi han kom
 herover i 1821.

Han riiste dog hjem igjen i 1824 og
 Resultatet af hans Besøg i Hjemmet var,
 at Sleppen, "Restauration" med ca. 50 Men-
 nesker ombord, den 4de Juli, 1825 lettede
 Anker i Stavanger og begav sig paa
 den lange, farefulde Reise til den ny
 Verden. Alt vedgaaende Reisen og me-
 get andet, som det kunde vere interressant
 at drele ved, maa forbigaaes her.

Der fremgaar af hvad der fortælles om
 Oleg Peersson, at han var en eiendom-
 melig Personlighed, - en slags Filosof,
 der ikke heldt kan maales med det sam-
 me Maal, hvormed man maaler alminde-
 lige Folk. Egennytten, som er

Drivfjederen til de fleste af Menneskets Handlinger, synes ikke at spille nogen større Rolle hos ham.

Det kunde ikke være for personlig Vinding Skyld at han paa sin Dod gjen-
stredede en stor del af vort Land, der
ligger imellem de store Indsjøer og den
mexikanske Bugt, søgende efter den
mest frugtbare Jord og de heldigst beliggen-
de Steder for Anleggelse af norske Settle-
menter.

Det var fordi, han havde et cabrent Pii
for de store Fordele, der ligger i at bygge
og bo i en mildere Himmeleegn, at han
førte sine lange Reiser til Texas.

Clerg Peerson slog sig, efter mange
Reiser frem og tilbage ^{imellem} Illinois og Texas,
omsider til Kp og han tilbragte sine
sidste Leveaar herude; men hans Drøm
om en stor norsk Befolkning i Syd-
vesten, blev ikke til Virkelighed.

Det er dem, som betrakter det som
ett uforklarligt Fænomen, at omtrindt
alle Forsøg paa at andlegge norske
Settlementer i de sydlige Strøg af vort

store Land er heldt eller delvis mislykket medens Strømmen, der har bevæget sig vest- og nordover, over de tneløse, viddeoppte Sletter, har intet kunnet standse.

Ikke Gneskopper, ikke Tørke, ikke Cycloner, ikke Kulde, ikke Hagl- eller Snestorme, har været istand til at forårsage mere end en Stands, eller høist ett midlertidigt Tilbage-
getog.

Det Nordmændene synes at have lettest for at feste Rod og finde sig bedst tilrette i de Strøg, hvor Vinter og Kilde veksler med Sommer og Hede, Kogner ganske af at vi er ett haardfodt Folk, og ganske ligger det i vor Natur at vi udvikles af bedst under Kampen med Elementerne.

Forand jeg gaar videre maa jeg nevne en til af "Slæppefolket" og det Knud Anderson Slogvig, der i Aaret 1835 vriste tilbage til Norge, og hvis glø-
dende Skildringer af Vidunderlandet i Vest, spredte sig udover Bygderne og gav stødet til den største Udvand-
ring fra Stavangerkanten, som fore-

Ljoragik i 1837.

Det var ogsaa Slogvig Beretninger, som
Kom Nattestod-Broderne Pfor Or og gjorde
at de sammen med Knud Brekkeit drog
til Amerika i 1837, og som var Begyn-
delsen til Udvandringen fra Neemelal
og omleggende Bygden.

~~sammen med Knud Brækkeent dog~~
~~til Amerika i 1837.~~ Dette nævnes kun
 i Forbigaaende; thi, som før sagt, kan
 vi ikke befatte os med Personer, eller
 med Enkelheder, vedrørende Udvandringen.
 At der er saa meget at være taknem-
 lige for, og fordi der er saa mange
 vi bør have i taknemlig Erindring,
 er der Grunde nok for os til at komme
 sammen til Hundredaarsfest.

De hvis Minde, vi først og fremst
 vil hede, er de første Udvandere, der
 ligesom blinkede Vi, hvorpaa de, som
 fulgte efter, kunde vandre! Dernest er
 det alle de gjevne Mænd og Kvinder, der
 har baaret Jægens Byrder og Lede i Om-
 dannelsen af Skogen og Inerius Pde-
 marker til opdyrkede og velsteldte Gaar-
 der og Hjemsteder. Det var ikke gjordt
 paa en Dag, ett Aar eller ti Aar. Det
 blev drevet framover lidt om sen
 ved slitomt Arbejde, ved Forsøgelse
 og en aldrig svigtende Udholdenhed.

Mange faldt ud af Rækkerne, forand-
 maalt var naad, som de mange Gårhøie

paa den stadig voksende Kirkegaard be-
 var Vidnesbyrd om.

De fledste af vort Folk tog fat
 paa Jordbrug som Leervi.

Til det første Stadi af noget egentligt
 Agerbrug Runde Ranske Kjørsokken
 og Kubbsullen tjene som Synabol; men
 selv disse var langt fra det første Led
 i udviklingen. Kjørsoksen og Kubbs-
 ullen, eller Ranske hellere Lasteroggen,
 var Led i den Tjiede som føidte til
 Damploegen og Motoroggen, paa
 samme Maade som Bjelkehusene, Jord-
 kjelderne, Torvhytterne og de strakte
 Kreaturskur, omgivne af sine smaa
 Rydninger eller opdyrkede Agerflekker
 i ett Slag af Prarie, var Begyndelsen
 til velsteldte Gaarde med sin Kreatur-
 besetning, sin Frugthavn, hvidmalet
 Vaaningshus, rødmaalede Lader, Korn-
 bod, Redskabskur o.s.v., hvorover "Zi-
 loen" og Vindmøllen, der rager ett
 Hoved høiere ind alt andet, troner.

Der finder tusinde af slige
 Farmhjem i den vidstrakte og

frugtbar Mississippidal, omkring
de store Indsjøer, i Kanada, ved
Stillehavskysten, og paa mange an-
dres Steder i vort store Land, hvor
norske Indvandrere eller deres Atlin-
ger, bor.

Fordi vort Folk hovedsageligen
slog sig ned paa Landet, var der
leilighede paa som opkøbte nogen stør-
re Jøsmue. Udbyttet af Jordbruget
har altid været ringe paa grund
af de lave Priser paa Landmandspro-
dukter, kanske som en Følge af at man
Aarlig lægde ett uforholdsmæssigt
stort Areal af ny Jord under Dyrkning.

I Krigsaarene vare Prisene paa Jerns-
produkter høie; men paa den Tid, Borger-
krigen brød ud, var der paa af vore
Landmænd, der vare komne saalangt
paa Vei med dens Jordbrug, at de havde
noget synderligt at selge.

Det er Jalene ved ~~Sparsommelighed~~ og
Arbidsommelighed og Selvförnegtelser. At de
fleeste har været istand til at kare sig
framover til den nu herskende rok saa

Område i dette vort kjære adoptiv-land. Ett stort Antal af vore Landsmænd har bekleedt høie og Ansvarsfulde Embeder i County og i Stat og i Nationalregeringen. Foruden de mange som har været Medlemmer af de forskellige Staters Lovgivende Forsamlinger, er der mange, som har haft Sæde i Kongressen og i de Forenede Staters Senat.

Vi har længe været vant til, at man ved Statsvalget, giver en Nordmand en underordnet Plads paa Valgseddelen, men efterhaanden er det kommet dertil, at den første Plads ikke er for god og Følgen har været, at der har siddet Nordmænd paa Gubernørstolen i mange af Nordvestens Stater, og det er erkjendt at disse i administrativ Dygtighed og i anden Henseender, staar paa Høide med sine Foræftere, der kanske vare Rigmænd, eller kanske var de af aristokratiske Familier, der regnede sine Ahner tilbage til Forsyders Oder landede ved Plymouth Rock. At naa frem til alt det, som ovenfor er nævnt, tog naturligvis Tid; thi

Invandrerne havde meget at lide, mange Hindringer at rydde af veien, og mange slags Vandskeligheder at overvinde. Den første og største Hindring var Sproget, der før de flestes vedkommende ikke var muligt at telegne sig til nogen Fuldkommenhed. En del var ældre Folk og det fleste var Folk uden Skolekundskaber eller Oplysning, udenfor det høist tarvkelige Almuskolen havde at byde i de Dage.

Noget få havde været Gaardbrugere og hvorfra nogle bragte med sig lidt Penges; men det overværende Antal var Folk uden Midler, Navn eller Stilling, hvorfra de kom, der ligesom Spaaner paa Livets Ocean, var kastet op paa Strandbrædden, hvor alt, vedrørende Levvei og Fremgang, berodde paa egen Dygtighed og Handlervisdom.

Omalfolk havde lidt eller intet at sige i de offentlige Anliggender hjemme, og paa grund af den Hindring, som Sproget stillede i veien, blev det, som før er paapeget, længe det samme her.

Men der var noget alle var vant til med fra Norge og det var Kirken og Gudtjenesten, og da der som oftest ikke var længe før der opstod Krav paa kirkelegge Handlinger, saasom Børnedaab, Brudevielser, Jordpaakastelser osv., blev Spørgsmaalet om Dannelse af Menighed og Kaldelse af Præst, snart berørt.

Kravet om at faa en rigtig Præst, der forkyndte Kristendommens Sandheder paa samme Maade, som man var vant til fra Norge, var altid svært og kom tidt ligesaa stærkt fra den værste side, der liget befattede sig med religiøse Spørgsmaal som fra den mere alvorlige og fremme. Her havde Folk, som hjemmefra i Norge havde lidet at sige, baade Tale- og Stemmeret, og Omstændighederne krævede ogsaa ubønhørligen at den maatte bruges. Og Følgen af dette var, at Intelligensen, Selvstændigheden og Handlekraften udviklede sig høilegen hos en stor del af Folket. For manges Vedkommende var de mange Krav, som maatte tilfredstilles,

de mange Gjæmninger som maatte
 vore og det mange Spørgsmaal, som
 maatte besvares, ett Kærsus i Li-
 vrets Skole, som tidt var af største
 Betydning for Vedkommende, og
 kanske ogsaa for hans Efterkommers
 nedover "gudtel tusinde Led".

Kravet paa Graaplads melte sig altid før
 eller senere, og gav sig tilled ikke, som
 meget andet, en ubegrændset Udsættelse.

At faa ett stykke Land (Jord) til dette Pie-
 med, var let nok, men derimod havde man
 ofte stor Vandskelighed med, hvor Kirkegaar-
 den burde at komme til Enighed om, hvor
 Kirkegaardens burde ligge; thi hvor de døde
 stededes til Jorden, skulde ogsaa, efter
 gammel Skik, Kirken staa.

I mange Nybygge gik man, uden syn-
 lige Midler, ivki med at stifte Menighed,
 Kalde Prest, andlegge Kirkegaard og kanske
 at bygge Kirke, og den Samraadighed,
 Omdømmene og Opoffelser som det Knevdes,
 omskabte tidt interesseløse, andsvareløse
 og ligegyldige Personer til forstandige,
 Forlagsomme og paalidelige Meend og

Kvinder, af den slags, som man be-
tegrer som "levende Sten" i Kirken og
Statens Mure.

Der kunde sagtens være bitter og lang-
varig Strid om, hvor Kirken skulde stå,
men naar man omsider kom til Enighed,
gik man med Tro og Förtroelse ind
med Byggearbejdet og med Samarbejde,
Offervillighed og Forsagelser fik man
den under Tag, og en vakker Dag stod
den kanske oppe paa Høien med sit
slanke Spir pegende mod Himlen.

Og blev da ogsaa en Klokke andskaf-
fet og hængt op i Tårnet, og naar
da denne med sine rene, malnfulde, lok-
kende Toner, for første Gang kaldte Al-
muen til Andagt og Bøn, da var det
for mange en Høitidstund som sent
eller aldrig vilde glemmes, og naar man
var samlet i Kirken ^{for at} ~~den~~ Løvsange
og takkede Gud for hans Godhed og
store Miskundhed, da kom det fra
Hjertet og man følte at Gud var
tilstede, som aldrig tilforn.

Der var Kanske Mænd og Kvinder

tilstede, som kanske hadde hengiert sig for meget til Sorgen og Savnet over det, de hadde tabt og forsaget ved at forlade Teedraneneløndet, som nettopp i sliq en Stund gjendvandt sin Frimodighed og ^{som} ligksom fandt sig selv igjen. Ett nytt Liv begynte at blomstre ud af Ruinene, som, Tung-sindet og Vandtroen hadde lagt øde.

Om man i ett Nybygge, efter lang Strev, hadde faat saa nogenlunde ordnet sig med Menighed, prestelig Betjening osv, var man ikke dermed ferdig.

Der blev tidligt stiftet Kirkesamfund og Skoler opdaagt og at bygge disse og underholde dem, blev ogsaa Menighedsnes Sag.

~~Først var det "Presteskolen" (som man kaldte den)~~
 Først var det Samfundet og "Presteskolen" (som man kaldte den) man maatte yde til, men senere blev der andre Skoler, og Missioner paa Missionsmarken, baade hjemme og ude, at underholde, og Hospitaler og Barmhertighedsanstalter at yde til og Børderne voksede stadig. Men i samme,

eller i større men end Byrderne voksede, tiltog Evnen til at bære dem, og Haand i Haand med Altsammen, voksede Folkets Interesse og Selvfølelse, uden hvilke det store Arbejde, som er udført, ^{ikke} vilde været muligt.

Som en psykologisk Faktor til Ansvarlse af mangelen af Kirkens Gjøremaal, kan danføges Striden imellem de forskjellige Kirkesamfund. Dette er en Paastand, der kunde trænge Begrændelse, men eftersom vor Opgave er at fremstille de Ting, som giver de bedste Grunde, hvorfor vi skal udtrykke vor Glæde og Tak ved at holde Fesst paa Hundredaarsdagen for den norske Udvandring, er det de lyse Billeder, vi helst fremdrager, og forsøger paa at stille tilskue. De Udangsideer, som nogle af disse Billeder maatte have, kan vi ikke her indlade os paa at belyse.

Jeg har i det foregaaende gjort Opmærksom paa, at Virkningen af det store og Ansvarsfulde Arbejde som Nybyggeten maatte udføres, ikke ~~truede~~

alene omfattede de Ting som man havde for sig, men det vishede ogsaa i Retning af at udvide Horisonten, udvikle Aand og Karakter og skabe Trang til, og aabne for Verdier, der for havde været skjult under ~~de~~ Hverdagslivets Materialisme og Trældom.

"Præsteskolen" havde i Almuen sine noget opbrødt og helligt ved sig og omfattedes derfor med en særlig Interesse og Kjærlighed.

Det var jo dens egen Skole og der sendte Præsten sine Sønner, som han havde noget, og det kom som en Selvfølge, at erbjødige Fædre, som havde Begavede Sønner, begyndte at tænke paa at gøre det samme.

Præsten havde ofte præket: "at Høsten var stor og Arbrøderne var faa", og badet Høstens Herrer at udgive Arbrøder i sin Høst. Den norske Almue var opløst til at have Agtelse og Erbødighed for Embedstanden, og der var fiddet dem, som kunde gjendkalde i Erindringen, at de hjemme i Norge havde staaet med Huen i Haanden og med

Haardt flagvande i Vinden, medens Presten,
Futen eller Skriveren, passende forbi.

Tenk, om deres egen Søn Kunde bliver
Prest!

Jo, Presten havde sagt, at det Kunde
han, om det var Guds Villie, og saaledes
kom Halvor og Per og Hans paa Sko-
len og ikke afene disses Fædre, men
ogsaa andre, som havde vent med at
bygge Skolen, Kirken og Samfundet,
voksede i Selvfølelse og i de Ting,
der bidrager til at udvikle det sande
Menneskebest, saaat man, medens man
oprettede Menigheder og Samfund, og medens
man byggede Kirker og Skoler, bygge-
de man Menneskene store og bedre, og
den Vægt og Udvikling, som forsikre
med Steldfæne, har i stigende Forhold.
gaaet i Arv til Barn og Efterkommere,
og derfor er der saa mangen en, med
Gud li de "Fattiges Jord", som i dette
Land er kaldet til at blive "Tjener i Me-
nigheden", eller til at indtage en an-
svarsfuld Stilling i det borgerlige,

Samfund, - til Nytte og Gavn, for sit Folk, og til Hæder og Ære for sig selv og den Æt, hvorfra han var udsprunget.

De første fledste af de første norske Præster her i Landet, vare Theologer fra Norge, og der er nogle af disses Børn og Efterkommere i Kirkens Tjeneste den Dag idag. Men de fledste Præster og Lærere i de mange norske-lutherske Kirkesamfund - og i andre Kirkesamfund, som efterhaanden har vokset op iblandt os, ere komne fra Folkets Brede Log og har ikke nogen Embedstand at føre sine Stamtavle tilbage til.

Tiltrøds for dette og tiltrøds for Manglerne ^{ved} Uddannelsen og Forberedelsen til Gjengivningens, som mange af de første vorde Præster fik, saa tror jeg dog at der trygt kan siges, at den store Skare af Præster, som nu ere spredte over alle dele af vor Land og Kanada, hvor Nordmænd bygge og bo, ~~er~~ er gennemgaaende begavede, hølstoebte, dygtige og ofte Rundskabsrige Mænd, som litle vilde tabe ved at sammenstilles med sine

Embudsbrødre i Moderlandet; og naar dette er Tilfellet, skyldes det foranførte noget andet, den opdragende Indflydelse, de mangesidige Forhold og rige Anledninger, som Livet herover, ydede.

Disse Kulturelle og værdelige Værdier, som forekommer mig, at ligge imellem det Materiale og det ~~et~~ Religiøse, er, det jeg vil fremhæve, som noget der først og fremst bør tages med i Betømmelsen af hvad vi har vundet, ved at udvandre til dette Land.

III

At der efter alle disse Aar ikke er stort af Kunst iblandt^{os} og ikke nogen norsk-amerikansk Literatur af Betydning, skriver sig fra Aarsager, som der ikke tager nogen større Gløghed eller Visdom til at påpege, men Rummet tillader^{ikke} at gaa nærmere Ind paa det her.

Der er imidlertid en Slags Literatur, som har blomstret iblandt os, og det er Avislitteraturen. Foruden de tre Storblade, der i, hvad Indhold og Udbrudelse angaar, overgaar de fleste Blade, som udkommer i Norge, er der mang-

velradigere Aviser med stor Lesekræft, og mange Andre med mindre Lesekræft og af mere lokal Betydning.

Desuden er der en hel Skare af Hedenboere, hvoraf flere, som kunde nævnes, havde et langt Liv og en lovlig og fortjent Guld Lørløst. Men der var ogsaa andre, hvis Liv ikke blev saa langt, og Aarsagen til dette var, kanske, for nogle Vedkommende, at de svigtede sin Opgave ved ikke at tilfredstille det forment store Savn, som i første Række havde været Aarsagen til Sænkningen af Fremkomsten; og andre, kanske, fordi de vare fødte under saa usunde Vilkaar, at de manglede Levedygtighed.

Der var ogsaa andre som mente sig at være Stjerner af første Størrelse, som steg fram og kastede sit mere eller mindre klare Lys over Horisonten, men kun for at falde og slukne!

At skildre hvad den norsk-amerikanske Presse har gjort og har vent for den norske Indvandring, vilde være et stort Arbejde, og for Rummet Skyld

maa jeg indskrenke mig til alene
 at berøre noget af det som ligger nær-
 mest Overfladen og er mest Diefaldende.
 Det kan siges at Den (Prussen) har ve-
 ret Indvandrings Opdraget og Vei-
 leder i det som vedrører hans Ret og
 Pligter som Borger i det nye Land.

Den har været hans Rettesnor og Autho-
 ritet i alt som angaar Politikket.

Den har været hans Forsvarer mod
 al Slags Overlast, og den har været
 hans Fjerkjemper, naar han forsøgte
 paa at bryde nye Baner.

Den har været hans Forum, hvor
 mange for ham vigtige Spørgsmaal, er
 drøftede, og den Skueplads, hvor Kampen
 af mange Slags, er udkjempet.

Den har været Hjemsojgerens Veiviser
 og Hjælper, naar det gjaldt at finde ^{et} godt
 Sted at nedsette sig paa.

Den har været Nybyggerens Kame-
 rat og Følgesvend til Høften i Skogen
 eller paa Prærien og har hjulpet
 ham til at fordrive Tiden, og kauske,

til at sprede ett Skjer af Hylgge over hans ofte tridste Tilværelse.

Den har været til Adspredelse og har tidt hjulpet til med at gøre Livet mere taalelig for de ensomme Gamle, som udslidte og forglemte, sidder i Ønuskrogen eller i Kammerset og venter paa sin Opløsning.

Den har været Bindeled imellem Moderlandet og den ny Verden, og den har, sammen med Ingeestekabet, været den største Faktor til Bevarelse af "Modermaalet" og meget andet af "Fædrearven", som vi har bragt med os, og som er værd at bevare.

Til trods forat det kan synes overflødig, maa jeg tage med Følgetonen, som for Romanlæserne, ikke alene har været til Glee og Adspredelse, men ogsaa til Belønning; thi eftersom det Liv, som blev skildret, var saa forskjelligt

27.

fra dens eget dagligdagse, prosaiske
Nybyggverlv, og eftersom det var mere
i Overensstemmelse med manges høiere
Forstillinger, blev det ett middel til at
heve Idialerne, opvække Orgjærigheden
og anspore til mere Flid og Anstræn-
gelses, forat naa ett eller andet
Maal, som det skjærpede og udvidede
Udsyn, gjorde muligt at skianste i det
Fjerde.

For jeg slutter maa jeg tilføie ^{noget} om
 Virkningen Udvandringen har haft
 paa Frederikselandet.

Jeg vid godt at der har været alminde-
 ligt Beklæggelse over den store Blodtap-
ning, (jeg gruer mig ved at bruge dette
 stygge Udtryk) som er forårsaget og
 det store Tab, Moderlandet har lidt,
 ved at saa mange af hendes Sønner
 og Døtre, ere dragne bort. Man
 siger paa at der er et stort Areal
 af dyrkbar Jord i Norge, som frun-
 deles ligger udyrket, og man fremfører
 det store Gavn, som det vilde være
 for Landet, om de mange, som har
 udvandret, hadde forblevet hjemme
 og ryddet og dyrket samme.

Dette er sandt nok; men om man
 befølger den samme Tankegang lidt
 længere, aabnar det sig snart, at
 der aldrig har været nogen Anledning
 til, eller Udsigt for den tomhuedes
 Tærdig-tilat-Udvandrer, at komme i
 Besiddelse af et Stykke af Norges dyrke-
 bare Jord, under Vilkaar, der vilde
 gjøre det muligt for ham at
 opdyrke og bygge og bo paa det.

Udvandringens har været til Gavn og
 Velsignelse for Norges Folk, fordi de
 manges Bortreise, gjorde at der blev
 mere Rum og Anledning for dem
 som blev tilbage, og ved de tusende
 af Gavn, der fra det til andet er hjem-
 sendt til trengende Slektninger, og som
 sammenlagt udgjør en nok saad anse-
 elig Sum, og igjennem mange andre
 Ting, som det vilde blive for vidtløftigt
 at opregne.

For Udvandringen begyndte, var det
 for den Uformuede, som vilde skabe
 sig et hjem, at finde et stykke

daarlig Jord, som han kunde faa
Kontfakt paa Levertiden paa.

Her opførte han Stue, Lade og Tjøs
og brød op nogle Agerflekker. Hvorledes
han kunde faa gjort selv dette, under
de daværende Forholde, er mig en Gaade.
Her levede han sit Liv uden nogen
Förändring eller Udsigt til at förbedre
sine Kaar.

Den samme lille Stue med sit ene
Rum og Alkov, med sin Muldbenk
omkring og sit Muldloft ovenpaa,
maatte huse Familien, selv om Barneflæk-
ken blev aldrig saa stor.

Der var ikke Tale om Fremskridt eller
Förbedringer, uden det skulde være at
lægge nogle ny Spaaner paa Husenes Læg
an de Sak för elent, igjennem en
mands Levtid ~~en~~ selv om den strakte
sig udover ett Tidsrum af ett halvt
Aarhundrede.

Efter Udvandringen kom igang var
mange af disse Husmandsflaase, Toppe
i Speldbygdeme, uborrede. Paa

mange af dem stod Huserne faldfordege
 eller sda var de bordfordte. Kanske
 en Stenris eller ett Hul i Jorden
 efter Tjieldem, var alt som var til-
 bage og her hadde Nissen og Hauggyg-
 ren, ~~et Tilhold~~ efter manges Me-
 ning, sit Tilhold. Did var selv den
 ny, Slegt bange forat gaa, naar Tus-
 mørket begyndte at falde, og det blev dun-
 kelt under de omstaaende Graner; eller
 eller i Maaneskinnet, naar Budske,
 Stubbar og Stene, Rastede Skygger paa
 sig; thi Slegstens Underbevidskel vil
 det længe vafra tilbage noget af den O-
 vantro, og de Sagn og Synsmader, Fel-
 dsane hyldede og dyrkede, og det som
 i de stille Stunder stiger op fra det
 ubevidste Sjellelivs forborgne Gjem-
 mer, fortæller tidt en meff sand-
 ferdig Historie, end det som er
 skrevet med store Bogstaver paa O-
 verfladen.

Xyz, Nr. 71.

After the contest, please note instruction in sealed envelope